ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра політології, історії і філософії

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ
Завідувач кафедри

_____ Тамара ШАРАВАРА
(протокол 01 вересня 2026 р. №2)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

освітньо-професійна програма Облік і оподаткування
спеціальність D1 Облік і оподаткування
галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
факультет обліку та фінансів

Полтава
2026–2027 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни Історія та культура України для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» спеціальності D1 Облік і оподаткування

Мова викладання: державна

Розробник: Макарець Світлана, доцент кафедри політології, історії і філософії, кандидат історичних наук, доцент

01 вересня 2026 року _____ Світлана МАКАРЕЦЬ

Погоджено гарантом освітньої програми «Облік і оподаткування»

«01» вересня 2026 року _____ Людмила ЯЛОВЕГА

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Облік і оподаткування»
протокол «01» вересня 2026 року №1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності _____ Тетяна ПРИЙДАК

©ПДАУ 2026 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів	4	
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
Рік навчання (шифр курсу)	1 (D1OO_бд_2026)	1 (D1OO_бз_2026)
Семестр	2	1-2
Лекції (годин)	16	4 (2*+2)
Семінарські заняття (годин)	24	2
Самостійна робота (годин)	80	114
в т. ч. індивідуальні завдання (годин)	-	50
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

*настановча лекція 1 семестр

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Сформувати у здобувачів вищої освіти комплексне розуміння закономірностей та особливостей розвитку української державності, суспільства, культури, національної ідентичності в контексті світових історичних процесів, патріотичний світогляд, активну соціальну і громадянську позицію.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Дисципліни, що передують вивченню навчальної дисципліни «Історія та культура України» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: « Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Історія обліку та грошово-кредитних відносин»; дисципліни соціально-гуманітарного циклу, які вивчалися закладах загальної середньої освіти, зокрема історія України.

4. Компетентності:

загальні:

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК07. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

5. Програмні результати навчання:

ПР17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (*визначений освітньою програмою*)	**Очікувані результати навчання навчальної дисципліни**
ПР17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.	Оцінювати події та діяльність людей з позиції загальнолюдських цінностей.
	Уміти вести наукову дискусію, аргументувати і відстоювати власну думку на основі знання історичних фактів.
	Демонструвати здатність працювати в команді.
ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.	Застосовувати історичні знання для розуміння вимог до діяльності за спеціальністю, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.
ПР23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	Знати основні етапи історичного розвитку України, найважливіші досягнення в політичній, соціально-економічній, культурній сферах.
	Уміти визначати закономірності та особливості розвитку української державності, суспільства, культури, національної ідентичності в контексті світових історичних процесів.
	Аналізувати історичні факти та події з різних точок зору, оцінювати їхній вплив на сучасність.

6. Методи навчання і викладання

Словесні (лекція, розповідь, пояснення, бесіда); наочні (ілюстрування); практичні (аналіз історичних джерел); методи формування пізнавальних інтересів (створення ситуації інтересу й новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду); методи стимулювання і мотивації обов'язку і відповідальності до навчання (роз'яснення мети вивчення предмета, висування вимог, заохочення, вказування на недоліки, зауваження); інтерактивні методи (дискусії, метод мозкового штурму, «займи позицію», «мнемотурнір», робота в малих групах); мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій), методи контролю (усного, письмового) і самоконтролю (самоаналіз, самооцінювання) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України. Предмет і завдання курсу. Джерела з історії української історії та культури, їх класифікація. Періодизація вітчизняного історичного процесу. Архаїчні культури на теренах України. Синкретизм первісного мистецтва. Феномен Трипілля. Дослов'янські народи на території сучасної України. Античний спадок в українській історії. Археологічні пам'ятки Полтавщини. Більське городище – найбільше укріплене поселення скіфського періоду. Проблеми слов'янського етногенезу. Початки державотворення у східних слов'ян. Матеріальна та духовна культура східних слов'ян.

Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава. Передумови утворення та концепції походження держави Київська Русь. Етапи розвитку давньоруської держави. Основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку Київської Русі як ранньофеодальної держави. Хрещення Русі та його вплив на суспільно-політичний та культурний розвиток. Причини та наслідки політичної роздробленості Київської Русі. Галицько-Волинська держава –

правонаступниця і спадкоємиця Київської Русі. Боротьба Русі з монголо-татарами. Культура Київської Русі та Галицько-Волинської держави. Полтавщина в часи Київської Русі.

Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (II пол. XIV – I пол. XVII ст.). Інкорпорація українських земель Литвою. Польська експансія на українські землі. Утворення Речі Посполитої. Політичне становите українських земель піл владою Польщі. Соціально-економічний розвиток. Посилення національно-релігійного та соціально-економічного гноблення. Берестейська церковна унія. Реформаційні та контрреформаційні рухи в Україні. Козацтво як українське та європейське явище. Заснування Запорозької Січі, її військовий та суспільно-політичний устрій. Січ – демократична християнська козацька республіка. Роль Полтавщини у боротьбі проти польсько-литовського панування, діяльність козацьких загонів у регіоні. Ренесансні ідеї в українській культурі. Культура козацтва.

Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко. Національно-визвольні змагання українського народу II пол. XVII–XVIII ст. Козацько-гетьманська держава: соціальна структура, політико-адміністративний устрій та економічна політика. Полтава як один із центрів Гетьманщини. Концепція європейської України в Конституції Пилипа Орлика. Інкорпорація Гетьманщини до складу Російської імперії: причини, періодизація та особливості процесу. Політичні й економічні наслідки остаточної втрати державної автономії України. Три поділи Польщі та їх вплив на долю українських земель. Українська культура в контексті Просвітництва. Історична характеристика бароко. Українське (козацьке, мазепинське) бароко. Барокова архітектура Полтавщини. Здобутки української культури XVI–XVIII ст. у загальноєвропейській спадщині.

Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України. Державно-правовий, політичний і соціально-економічний статус українських земель у складі імперій Романових і Габсбургів. Українська проблема у період наполеонівських воєн. Таємні товариства на Наддніпрянській Україні. Полтавщина як осередок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївське братство. Українські національні рухи на західноукраїнських землях у I пол. XIX ст. «Весна народів» 1848–1849 рр. в Україні. Україна в умовах російських реформ II пол. XIX ст. Модернізація суспільства як феномен та її соціально-економічні, політико-правові й етнокультурні причини і наслідки для українського народу. Україно фільський культурницький і політичний етапи визвольного руху. Основні тенденції розвитку культури. Ампір. Панування класицизму. Його прояви в жанрах української культури.

Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн. Колоніальний статус українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Революція 1905–1907 рр. в Україні. Столипінська реформа та її проведення в Україні. Українське питання напередодні та під час І світової війни, участь українців у військових подіях. Лютнева революція в Росії та її вплив на Україну. Розстановка політичних сил в Україні. Центральна Рада: склад, програма та основні етапи діяльності. Причини громадянської війни в Україні, головні політичні сили та їхні військові можливості. Боротьба за владу в Україні у 1918 р. Діяльність П. Скоропадського. Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики Директорії. Проголошення ЗУНР та її злука з УНР. Підсумки та наслідки громадянської війни в Україні. Причини поразки та основні уроки української національно-демократичної революції. Події Української революції 1917–1921 рр. на Полтавщині. Особливості розвитку української культури на початку XX ст. Український модерн.

Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд. Україна в умовах становлення комуністичного режиму: державотворчі, соціально-економічні і культурні стратегії 1920-х років. Сталінська модернізація України: політичні, економічні і соціокультурні наслідки. Репресії та Голодомор 1932–1933 рр. у Полтавській області. Уроки Другої світової війни та її геополітичні наслідки для України. Полтавщина в роки Другої світової війни. Внесок народу України у перемогу над нацизмом. Відновлення радянських тоталітарних практик у перше повоєнне десятиліття, боротьба проти націоналістичного

підпілля. Хрущовська «відлига» як вияв радянської лібералізації, її непослідовність та обмеженість. Україна в період загострення кризи радянської системи. Утвердження соціалістичного реалізму в українській культурі. Феномен андеграунду, історія його розвитку.

Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм. Політичні стратегії реформування в незалежній Україні. Соціально-економічний розвиток України в умовах глобальних викликів. Цілі сталого розвитку як орієнтир для формування державної політики та модернізаційних процесів в Україні. Протестні рухи як форма громадянської активності і чинник суспільних трансформацій. Помаранчева революція 2004 р. Революція Гідності 2013–2014 рр. Полтавщина у процесах децентралізації. Суспільство і держава в умовах гібридної війни. Російсько-українська війна. Особливості духовно-культурного відродження і формування нових ціннісно-світоглядних орієнтирів українського народу наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Постмодернізм як культурне явище.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма D1ОО_бд_2026				заочна форма D1ОО _бз_2026			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	сем	с.р.		л	сем	с.р.
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	14	2	2	10	8	-	-	8
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	14	2	2	10	10	2	-	8
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (ІІ пол. XIV – І пол. XVII ст.).	14	2	2	10	8	-	-	8
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	16	2	4	10	10	-	2	8
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	14	2	2	10	8	-	-	8
Тема 6. Україна на початку ХХ ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	16	2	4	10	8	-	-	8
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	16	2	4	10	10	2	-	8
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	16	2	4	10	8	-	-	8
Індивідуальне завдання: контрольна робота	-	-	-	-	50	-	-	50
Усього годин	**120**	**16**	**24**	**80**	**120**	**4**	**2**	**114**

8. Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма D1ОО _бд_2026	заочна форма D1ОО _бз_2026
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	2	-
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	2	-
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (ІІ пол. XIV – І пол. XVII ст.).	2	-
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	4	2
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	2	-
Тема 6. Україна на початку ХХ ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	4	-

Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	4	-
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	4	-
Разом	**24**	**2**

Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом.

Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	денна форма D1ОО _бд_2026	заочна форма D11ОО _бз_2026
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	10	8
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	10	8
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (II пол. XIV – I пол. XVII ст.).	10	8
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	10	8
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	10	8
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	10	8
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	10	8
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	10	8
Індивідуальне завдання: контрольна робота	-	50
Разом	**80**	**114**

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти спрямована на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація цього напряму роботи передбачена шляхом виконання здобувачами вищої освіти заочної форми індивідуального завдання у вигляді контрольної роботи.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
ПР17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.	***Для денної форми здобуття освіти*** *Поточний контроль:* опитування; розв'язування тестів; підготовка презентації; написання реферату. *Семестровий контроль:* екзамен. ***Для заочної форми здобуття освіти*** *Поточний контроль:* опитування; розв'язування тестів; контрольна робота. *Семестровий контроль:* екзамен.
ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.	
ПР23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни
(денна форма здобуття освіти)

Назва теми/ Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіт					**Разом**
	опитування	розв'язування тестів	підготовка презентації	написання реферату	екзамен	
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	5				-	**5**
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	5				-	**5**
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (II пол. XIV – I пол. XVII ст.).	5				-	**5**
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	5				-	**5**
Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	5	10			-	**15**
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	5				-	**5**
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	5				-	**5**
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	5	10			-	**15**
Самостійна робота			10	10	-	**20**
Екзамен					20	**20**
Разом	**40**	**20**	**10**	**10**	**20**	**100**

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни
(заочна форма здобуття освіти)

Назва теми/ Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				**Разом**
	опитування	розв'язування тестів	контрольна робота	екзамен	
Тема 1. Вступ до курсу. Стародавня історія України.	-				-
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава.	-				-
Тема 3. Історико-культурний розвиток українських земель у литовсько-польську добу (II пол. XIV – I пол. XVII ст.).	-				-
Тема 4. Історія та культура Гетьманщини. Бароко.	10	20			**30**

Тема 5. Україна в складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. Національно-культурне відродження України.	-				-
Тема 6. Україна на початку XX ст. (1901–1921 рр.). Модерн.	-				-
Тема 7. Україна в умовах тоталітарного режиму (1921–1991 рр.). Андеграунд.	-				
Тема 8. Україна в роки незалежності. Постмодернізм.	-				-
Індивідуальне завдання			50		**50**
Екзамен				20	**20**
Разом	**10**	**20**	**50**	**20**	**100**

Шкала та критерії оцінювання опитування

(* – заочна форма здобуття освіти)

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 9–10*	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, проводить порівняння історичних подій і фактів, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки. Здатен самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції, відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем. Демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, зберігати та примножувати їх; розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність, що свідчить про високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
4 7–8*	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією; намагається проводити порівняння історичних подій і фактів, наводити аргументи на підтвердження власних думок. Здатен самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції, відстоювати власну світоглядну та громадську позицію. Демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, зберігати та примножувати їх; розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Але при висвітленні питань і формулюванні висновків не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки. Загалом відповідь свідчить про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
3 5–6*	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину навчального матеріалу, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства, послуговується науковою термінологією. Робить спроби на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції, відстоювати власну світоглядну та громадську позицію. Демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, зберігати та примножувати їх; розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Але при висвітленні питань

	і формулюванні висновків не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, виявляє фрагментарні знання окремих положень, допускає істотні неточності та помилки. Загалом відповідь свідчить про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
2 3–4*	Здобувач вищої освіти не володіє у достатньому обсязі навчальним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; окремі питання висвітлює поверхнево, майже не послуговуючись науковою термінологією. Робить спроби на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції, але виключно на рівні інтуїції, без глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, хоча при цьому демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, зберігати та примножувати їх; розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Загалом відповідь свідчить про низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
1 1–2*	Здобувач вищої освіти демонструє низький рівень знань і розуміння навчального матеріалу, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства; окремі питання відтворює на рівні розпізнавання явищ, майже не послуговуючись науковою термінологією; допускає істотні фактичні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді. Не робить спроб на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції, відстоювати власну світоглядну та громадську позицію. Не демонструє здатність діяти соціально відповідально та свідомо, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, зберігати та примножувати їх; розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Загалом відповідь свідчить про незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
0	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити; відповідь відсутня, що не дає змоги оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання розв’язування тестів

(* – заочна форма здобуття освіти)

Кількість балів	Критерії оцінювання	
10 19–20*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 37–40 питань	Продемонстрований високий рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства: здобувач вищої освіти володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; застосовує критичне мислення для вирішення поставлених завдань; вміє аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер. Виконані тестові завдання свідчать про високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
9 17–18*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 33–36 питань	
8 15–16*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 29–32 питань	
7 13–14*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 25–28 питань	Продемонстрований належний рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства: здобувач вищої освіти володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; застосовує критичне мислення для вирішення поставлених
6 11–12*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 21–24 питань	

5 9–10*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 17–20 питань	завдань; вміє аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер. Виконані тестові завдання свідчать про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
4 7–8*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 13–16 питань	Продемонстрований посередній рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства: здобувач вищої освіти володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки, але знання фрагментарні; виникають труднощі у застосуванні критичного мислення для вирішення поставлених завдань, а також в ході аналізу історичних процесів та явищ політичної, соціально-економічної та культурної сфер. Виконані тестові завдання свідчать про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
3 5–6*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 9–12 питань	
2 3–4*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 5–8 питань	Продемонстрований низький рівень володіння програмним матеріалом, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства: здобувач вищої освіти практично не володіє базовим категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки; не використовує критичне мислення для вирішення поставлених завдань, не здатен аналізувати історичні процеси та явища політичної, соціально-економічної та культурної сфер. Виконані тестові завдання свідчать про незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
1 1–2*	із 40 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 1–4 питань	
0	усі завдання виконано неправильно	Немає змоги оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання написання реферату

(денна форма здобуття освіти)

Кількість балів	Критерії оцінювання
9–10	Реферативна робота виконана на високому рівні, виявляє самостійність, творчість та оригінальність, глибоке розуміння проблеми, що розглядається. Висунуті тези аргументовані. Застосовані порівняння й узагальнення для аналізу історичних та культурних засад розвитку суспільства. Наведено альтернативні погляди на проблему на основі опанування здобутків класичної та сучасної історичної науки. Проаналізовано історичні події та явища, зроблено оцінку діяльності історичних діячів із позиції загальнолюдських та національних цінностей. Продемонстровані світоглядна і громадянська позиція автора, здатність визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Висновки демонструють критичне мислення. Робота відповідає основним вимогам щодо стилю, оформлення, використання цитат. Загалом виконана робота свідчить про високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
7–8	Реферативна робота виконана добре, виявляє знання теоретичного матеріалу, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства, розуміння проблеми, що розглядається. Висунуті тези достатньо аргументовані. Зроблений належний аналіз

	різних точок зору на проблему на основі опанування здобутків класичної та сучасної історичної науки; викладена власна позиція на проблему з точки зору загальнолюдських та національних цінностей. Продемонстровані світоглядна і громадянська позиція автора, здатність визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Висновки демонструють критичне мислення. Робота відповідає основним вимогам щодо стилю, оформлення, використання цитат. Загалом виконана робота свідчить про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
5–6	Реферативна робота виконана задовільно, допущені незначні помилки при визначенні історичних категорій, смислових зв'язків тощо, хоча загалом робота виявляє знання теоретичного матеріалу, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства, розуміння проблеми, що розглядається. Зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему на основі опанування здобутків класичної та сучасної історичної науки. Продемонстровані світоглядна і громадянська позиція автора, здатність визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Викладена власна позиція з точки зору загальнолюдських та національних цінностей, але вона не достатньо аргументована. Вимоги щодо оформлення реферату загалом дотримані. Загалом виконана робота свідчить про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
3–4	Реферативна робота виконана на низькому рівні. Виявлено недостатнє розуміння проблеми; тема висвітлена частково. Зустрічаються неточності у викладі матеріалу, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства, мають місце помилки при використанні категорійно-понятійного апарату сучасної історичної науки. Аналіз різних точок зору на проблему на основі опанування здобутків класичної та сучасної історичної науки занадто поверхневий. Світоглядну і громадянську позиції автора, здатність визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави простежити складно. Висновки недостатньо аргументовані. Відсутня власна позиція з точки зору загальнолюдських та національних цінностей. Роботі бракує проблемності та оригінальності. Є недоліки в оформленні реферату. Загалом виконана робота свідчить про низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
1–2	Реферативна робота виконана незадовільно. Виявлено недостатнє розуміння проблеми, тема не розкрита. У роботі мають місце серйозні помилки у викладі матеріалу, що відображає історичні та культурні засади розвитку суспільства, та при використанні категорійно-понятійного апарату сучасної історичної науки. Відсутній аналіз різних точок зору на проблему на основі опанування здобутків класичної та сучасної історичної науки. Світоглядна і громадянська позиції автора, здатність визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави не простежуються. Робота несамостійна. Логічна структура, стиль, оформлення викликають серйозні зауваження. Загалом виконана робота свідчить про незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
0	Реферативна робота не виконана, що не дає змоги оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання підготовки презентації

(денна форма здобуття освіти)

Кількість балів	Критерії оцінювання
9–10	Презентація виконана на високому рівні, відображає глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Заявлена тема розкрита повністю. Вдало використані порівняння й узагальнення для аналізу історичних та культурних засад розвитку суспільства. Висловлене власне ставлення до проблеми. Презентація відображає альтернативні погляди на проблему на основі опанування широкого кола джерел та здатність здобувача вищої освіти формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміти необхідність забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Презентація характеризується оригінальністю. Загалом виконана робота свідчить про високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
7–8	Презентація виконана добре, відображає належне розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Заявлена тема розкрита достатньо глибоко. Здобувач вищої освіти демонструє вільне володіння понятійним апаратом з теми. Використані порівняння й узагальнення для аналізу історичних та культурних засад розвитку суспільства. Зроблений аналіз (хоча і дещо обмежений) різних точок зору на проблему на основі опанування широкого кола джерел. Продемонстрована здатність здобувача вищої освіти формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміти необхідність забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Презентація характеризується оригінальністю. Загалом виконана робота свідчить про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
5–6	Презентація виконана задовільно. Заявлена тема розкрита достатньо. Здобувач вищої освіти демонструє володіння категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки, хоча допускає незначні помилки при визначенні категорій та поясненні теоретичного матеріалу. Порівняння й узагальнення для аналізу історичних та культурних засад розвитку суспільства практично відсутні, презентація базується переважно на простій констатації фактів. Здобувач вищої освіти намагається формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, хоча аргументація для цього не завжди є достатньою; визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, демонструвати розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Структурна побудова презентації загалом правильна. Загалом виконана робота свідчить про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
3–4	Презентація виконана на низькому рівні. Присутнє лише часткове висвітлення теми. У здобувача вищої освіти виникають складності у використанні категорійно-понятійного апарату сучасної історичної науки. Під час викладу матеріалу, що стосується історичних та культурних засад розвитку суспільства, прослідковується непослідовність, структура роботи не продумана, часом алогічна, що свідчить про низький рівень розвитку критичного мислення. Включена інформація добута із незначної кількості джерел; здобувач вищої освіти не може їх порівнювати, а обмежується простим перерахунком. Здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміти необхідність забезпечення сталого розвитку України, її

	зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави продемонстрована не достатньо. Проєкт містить переважно текстову інформацію. Загалом виконана робота свідчить про низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
1–2	Презентація виконана незадовільно. Виявлено недостатнє розуміння проблеми, тема не розкрита. Здобувач вищої освіти припускається серйозних помилок при використанні категорійно-понятійного апарату сучасної історичної науки. Відсутній аналіз різних точок зору на проблему історичних та культурних засад розвитку суспільства. Не продемонстрована здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміти необхідність забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Презентація має ознаки незавершеності та недостатньої структурованості. Загалом виконана робота свідчить про незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
0	Презентація відсутня, що не дає змоги оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання контрольної роботи

(заочна форма здобуття освіти)

Кількість балів	Критерії оцінювання
41–50	Контрольна робота виконана на високому рівні, виявляє самостійність, творчість та оригінальність, глибоке розуміння питань, що розглядаються. Відповідь базується на аналізі фактів, даних та інформації з основних та додаткових джерел. Висунуті тези аргументовані. Застосовані ключові історичні поняття, теорії та методи для аналізу історичних та культурних засад розвитку суспільства. Застосовані порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв’язку понять, явищ, процесів. Наведено альтернативні погляди на проблему на основі опанування здобутків класичної та сучасної історичної науки. Здійснено оцінку історичних подій та явищ, діяльності історичних діячів із позиції загальнолюдських та національних цінностей. Представлена робота демонструє критичне мислення автора та здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо, зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства. Загалом виконана робота свідчить про високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
31–40	Контрольна робота виконана добре, виявляє знання теоретичного матеріалу, розуміння питань, що розглядаються. Відповідь базується на аналізі фактів, даних та інформації з основних та додаткових джерел. Зроблений належний аналіз різних точок зору на проблему на основі опанування здобутків класичної та сучасної історичної науки і викладене власна позиція з точки зору загальнолюдських та національних цінностей. Застосовані ключові історичні поняття, теорії та методи для аналізу історичних та культурних засад розвитку суспільства. Висунуті тези достатньо аргументовані. Представлена робота демонструє критичне мислення автора та здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо, зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства. Загалом виконана робота свідчить про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
21–30	Контрольна робота виконана задовільно, в ході аналізу історичних та культурних засад розвитку суспільства допущені незначні помилки при визначенні історичних категорій, смислових зв'язків тощо, хоча загалом робота виявляє знання теоретичного матеріалу, розуміння проблеми, що розглядається. Зроблений короткий аналіз різних точок зору

	на проблему на основі опанування класичної та сучасної історичної науки. Представлена робота демонструє здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо, зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства продемонстрована, але спостерігаються труднощі при доборі аргументів для підтвердження власної думки. Загалом виконана робота свідчить про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
11–20	Контрольна робота виконана на низькому рівні. Виявлено недостатнє розуміння проблем, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства; питання висвітлені частково. Зустрічаються неточності у викладі матеріалу, мають місце помилки при використанні категорійно-понятійного апарату сучасної історичної науки. Аналіз різних точок зору на проблему, що базується на інформації з основних та додаткових джерел, аналіз історичних подій та явищ, діяльності історичних діячів із позиції загальнолюдських та національних цінностей занадто поверхневий. Продемонстрована здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо, зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, але спостерігаються труднощі і помилки при доборі аргументів для підтвердження власної думки. Загалом виконана робота свідчить про низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
1–10	Контрольна робота виконана незадовільно. Виявлено недостатнє розуміння проблем, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства, питання не розкриті. Відсутній аналіз різних точок зору на проблему, що базується на інформації з основних та додаткових джерел. У роботі мають місце серйозні помилки при використанні категорійно-понятійного апарату сучасної історичної науки, при аналізі історичних подій та явищ, діяльності історичних діячів із позиції загальнолюдських та національних цінностей. Контрольна робота містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Не продемонстрована здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо, зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства. Робота несамостійна. Загалом виконана робота свідчить про незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
0	Контрольна робота не виконана, що не дає змоги оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені

(містить три теоретичні питання)

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
	7	Продемонстровано вільне володіння визначеними програмою знаннями, уміннями та навичками; показано глибоке розуміння історії та культури України в цілому, вміння аналізувати головні її етапи, явища та події; відмінне володіння категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки. Правильно і в достатній кількості підібрано необхідні для відповіді факти, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства; наявне вміння систематизувати знання, структурувати історичний процес в цілому та окремі його етапи; продемонстровано вміння робити на основі історичного матеріалу обґрунтовані висновки та узагальнення; доведено вміння критично оцінювати історичну спадщину із позиції загальнолюдських та національних цінностей, висловлюється власне ставлення; у ході відповіді демонструються навички самостійного критичного мислення, самостійного аналізу історичних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної

		історичної науки; здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства; розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави; відповідь чітка, логічна, послідовна і завершена. Загалом відповідь на питання свідчить про високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
для 1-го і 2-го теоретичних питань	6	Продемонстровано вільне володіння визначеними програмою знаннями, уміннями та навичками; показано глибоке розуміння історії та культури України в цілому, вміння аналізувати головні її етапи, явища та події; відмінне володіння категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки. Правильно і в достатній кількості підібрано необхідні для відповіді факти, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства; наявне вміння систематизувати знання, структурувати історичний процес в цілому та окремі його етапи; продемонстровано вміння робити на основі історичного матеріалу обґрунтовані висновки та узагальнення; доведено вміння критично оцінювати історичну спадщину із позиції загальнолюдських та національних цінностей, висловлюється власне ставлення; у ході відповіді демонструються навички самостійного критичного мислення, самостійного аналізу історичних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки; відповідь чітка, логічна, послідовна і завершена. Продемонстрована здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави, проте помітні деякі труднощі із висловлюванням власного ставлення щодо винесеної проблеми. Загалом відповідь на питання свідчить про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	5	Знання в обсязі програми є глибокими, показано належне розуміння історії та культури України в цілому, головних етапів її розвитку. Здобувач вищої освіти характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; загалом вільно володіє категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки. Показано знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки. Самостійно, логічно і послідовно здійснюються узагальнення та робляться висновки. Проте у здобувача вищої освіти виникають деякі ускладнення в процесі аналізу історичних подій та окремих фактів, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства, їх критичної оцінки. Здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави продемонстровані, але припускаються незначні помилки при доборі аргументів для підтвердження власної думки. Загалом відповідь на питання свідчить про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	4	Знання в обсязі програми є глибокими, показано належне розуміння історії та культури України в цілому, головних етапів її розвитку. Здобувач вищої освіти характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; загалом вільно володіє категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки. Показано знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної

		історичної науки. Самостійно, логічно і послідовно здійснюються узагальнення та робляться висновки. Проте у здобувача вищої освіти виникають деякі ускладнення в процесі аналізу історичних подій та окремих фактів, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства, їх критичної оцінки. Здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави продемонстровані, але спостерігаються труднощі і помилки при доборі аргументів для підтвердження власної думки. Загалом відповідь на питання свідчить про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	3	Наявні знання основної частини програмного матеріалу з історії та культури України, але питання розкривається неповно, здобувач вищої освіти поверхнево характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; наявні суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках. Категорійно-понятійний апарат сучасної історичної науки, яким оперує здобувач вищої освіти, обмежений; зустрічаються неточності у трактуванні понять і термінів. Знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки, зводяться до простого їх перерахунку. Відповідь непослідовна, недостатньо самостійна, аргументація і оцінка історичних подій та окремих фактів, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства, слабка. Здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави продемонстровані не достатньо. Загалом відповідь на питання свідчить про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	2	Немає знань більшої частини програмного матеріалу з історії та культури України та головного фактичного матеріалу; здобувач вищої освіти поверхнево характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; наявні грубі помилки в знанні фактичного матеріалу, що стосується історичних та культурних засад розвитку суспільства, у трактуванні історичних понять і термінів, які використовує здобувач вищої освіти. Знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки, взагалі відсутнє. Не продемонстровані здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави не простежуються. Відповідь несамостійна, безсистемна. Загалом відповідь на питання свідчить про низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	1	Здобувач вищої освіти демонструє мінімальне знання фактичного матеріалу, занадто поверхнево характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; наявні грубі помилки в знанні фактичного матеріалу, що стосується історичних та культурних засад розвитку суспільства, у трактуванні історичних понять і термінів, які використовує здобувач вищої освіти. Знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки, взагалі відсутнє. Не продемонстровані здатність формувати і

		відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Відповідь несамостійна, безсистемна. Загалом відповідь на питання свідчить про незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	0	Відсутні знання програмного матеріалу; відповідь на питання білета помилкова, що не дає змоги оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	6	Продемонстровано вільне володіння визначеними програмою знаннями, уміннями та навичками; показано глибоке розуміння історії та культури України в цілому, вміння аналізувати головні її етапи, явища та події; відмінне володіння категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки. Правильно і в достатній кількості підібрано необхідні для відповіді факти, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства; наявне вміння систематизувати знання, структурувати історичний процес в цілому та окремі його етапи; продемонстровано вміння робити на основі історичного матеріалу обґрунтовані висновки та узагальнення; доведено вміння критично оцінювати історичну спадщину із позиції загальнолюдських та національних цінностей, висловлюється власне ставлення; у ході відповіді демонструються навички самостійного критичного мислення, самостійного аналізу історичних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки. Продемонстровані здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. відповідь чітка, логічна, послідовна і завершена. Загалом відповідь на питання свідчить про високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
для 3-го теоретичного питання	5	Знання в обсязі програми є глибокими, показано належне розуміння історії та культури України в цілому, головних етапів її розвитку. Здобувач вищої освіти характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; загалом вільно володіє категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки. Показано знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки. Самостійно, логічно і послідовно здійснюються узагальнення та робляться висновки. Проте у здобувача вищої освіти виникають деякі ускладнення в процесі аналізу історичних подій та окремих фактів, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства, їх критичної оцінки. Здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави продемонстровані, проте помітні деякі труднощі із висловлюванням власного ставлення щодо винесеної проблеми. Загалом відповідь на питання свідчить про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	4	Знання в обсязі програми є глибокими, показано належне розуміння історії та культури України в цілому, головних етапів її розвитку. Здобувач вищої освіти характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; загалом вільно володіє категорійно-понятійним апаратом сучасної історичної науки. Показано знання основних

		джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки. Самостійно, логічно і послідовно здійснюються узагальнення та робляться висновки. Проте у здобувача вищої освіти виникають деякі ускладнення в процесі аналізу історичних подій та окремих фактів, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства, їх критичної оцінки. Здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави продемонстровані, але спостерігаються труднощі при доборі аргументів для підтвердження власної думки. Загалом відповідь на питання свідчить про достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	3	Наявні знання основної частини програмного матеріалу з історії та культури України, але питання розкривається неповно, здобувач вищої освіти поверхнево характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; наявні суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках. Категорійно-понятійний апарат сучасної історичної науки, яким оперує здобувач вищої освіти, обмежений; зустрічаються неточності у трактуванні понять і термінів. Знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки, зводяться до простого їх перерахунку. Відповідь непослідовна, недостатньо самостійна, аргументація і оцінка історичних подій та окремих фактів, що стосуються історичних та культурних засад розвитку суспільства, слабка. Здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави продемонстровані не достатньо. Загалом відповідь на питання свідчить про задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	2	Немає знань більшої частини програмного матеріалу з історії та культури України та головного фактичного матеріалу; здобувач вищої освіти поверхнево характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; наявні грубі помилки в знанні фактичного матеріалу, що стосується історичних та культурних засад розвитку суспільства, у трактуванні історичних понять і термінів, які використовує здобувач вищої освіти. Знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки, взагалі відсутнє. Не продемонстровані здатність формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Відповідь несамостійна, безсистемна. Загалом відповідь на питання свідчить про низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	1	Здобувач вищої освіти демонструє мінімальне знання фактичного матеріалу, занадто поверхнево характеризує визначальні явища та події у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах; наявні грубі помилки в знанні фактичного матеріалу, що стосується історичних та культурних засад розвитку суспільства, у трактуванні історичних понять і термінів, які використовує здобувач вищої освіти. Знання основних джерел, що репрезентують найважливіші здобутки класичної та сучасної історичної науки, взагалі відсутнє. Не продемонстровані здатність формувати і

		відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства, розуміння необхідності забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави. Відповідь несамостійна, безсистемна. Загалом відповідь на питання свідчить про незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.
	0	Відсутні знання програмного матеріалу; відповідь на питання білета помилкова, що не дає змоги оцінити формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Засоби навчання: ноутбук, мультимедійне обладнання (проектор), проекційний екран, дошка аудиторна; онлайн платформа Google Meet, електронний репозитарій ПДАУ, АСУ ПДАУ, електронний ресурс на платформі LMS Moodle.

13. Політика навчальної дисципліни

- *щодо термінів виконання та перескладання:* виконання та перескладання здобувачами вищої освіти за всіма формами контролю здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті» (https://surl.li/zeokur) та «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті» (https://surl.li/rguorq). Усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін; роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30% від максимально визначеного для даного завдання балу);

- *щодо академічної доброчесності:* здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись «Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету» (https://surl.li/prbbly). Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання принципів, цінностей і правил академічної доброчесності в освітній та науковій діяльності; ставлення з повагою до усіх учасників освітньо-наукового процесу; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; самостійне виконання навчального завдання, крім випадків, коли його виконання передбачає участь декількох осіб або правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, мережі Інтернет тощо (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації;

- *щодо використання інструментів штучного інтелекту:* Використання інструментів штучного інтелекту під час вивчення дисципліни регламентується «Правилами використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі Полтавського державного аграрного університету» (https://surl.li/ocytmi). Режим А (ШІ не використовується) застосовується під час опитування, тестування, виконання екзаменаційної роботи. Використання будь-яких систем штучного інтелекту під час зазначених форм контролю не допускається. Режим Б (ШІ використовується обмежено) застосовується підчас написання реферату й підготовки презентації (для денної форми здобуття освіти), виконання контрольної роботи (для заочної форми здобуття освіти). Дозволяється використання систем штучного інтелекту для пошуку та систематизації інформації і джерел, перекладу іншомовних матеріалів, перевірки граматики та орфографії власного тексту, формування структури (плану) роботи, підготовки ілюстративних матеріалів для презентації на основі власних нотаток. У разі використання систем штучного інтелекту в межах режиму Б здобувач вищої освіти зобов'язаний розкрити факт їх використання із зазначенням назви ШІ-системи та мети її застосування, критично перевірити отриману

інформацію та достовірність використаних джерел. Здобувач несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи. Порушення встановленого режиму використання систем штучного інтелекту розглядається відповідно до вимог академічної доброчесності та нормативних документів Університету.

- *щодо відвідування занять:* відповідно до п. 7.9.11 «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті» (https://surl.li/klsith) відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування заняття здобувачем вищої освіти здійснюється в електронному журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача;

- *щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти:* на здобувачів вищої освіти поширюється право на визнання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах (Prometheus, Coursera, ВУМ online, EdEra тощо). Особливості неформального / інформального навчання та процедури перезарахування їх як освітнього компонента або його частини регламентовані «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету» (https://surl.li/hvovvq);

- *щодо оскарження результатів оцінювання:* оскарження результатів оцінювання здійснюється відповідно до п. 5 «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті» (https://surl.li/rguorq).

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Бойко О. Новітня історія України. 2014–2023 : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : ВЦ «Академія», 2023. 224 с.
2. Герасимов Т. Ю., Пономаренко А. Б., Сідлецька Т. І. Історія та культура України : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2025. Ч. 1. 207 с.
3. Косяк С. М. Історія та культура України : курс лекцій. Черкаси : ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ, 2024. 202 с.
4. Лазарович М. Історія та культура України : підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.
5. Історія та культура України : навч. посіб. / Н. Й. Романюк, Г. Л. Махорін, О. Г. Суліменко, С. Д. Марченко. Житомир : Поліський нац. ун-т, 2023. 211 с.
6. Поліщук Р., Сова А. Українська культура : навч. посіб. Львів, 2026. 452 с.
7. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури : навч. посіб. Київ : Кондор, 2025. 264 с.

Допоміжні

1. Головко В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019). Київ : Академперіодика, 2021. 592 с.
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2022. 408 с.
3. Гуржій О. Наддніпрянська Україна та зарубіжний світ у соціально-економічних вимірах XVII–XVIII ст. Історичні нариси / відп. ред. В. А. Смолій. Київ : Інститут історії України, 2022. 296 с.
4. Даниленко В. М., Крупина В. О., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Стяжкіна О. В., Якубова Л. Д. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990). Київ : Академперіодика, 2021. 544 с.
5. Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л. Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939). Київ : Академперіодика, 2021. 620 с.
6. Зовнішня політика України в умовах глобалізації (2020–2024 роки). Історична хроніка / авт.-упоряд. А. Мартинов ; відп. ред. С. В. Віднянський. Київ : Інститут історії України, 2025. 563 с.

7. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття) : ілюстр. хрестоматія : у 3 ч. / за заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч. 1. Київ : Ліра-К, 2020. 320 с.
8. Історія української культури (XX століття) : ілюстр. хрестоматія : у 3 ч. / за заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч. 2. Київ : Ліра-К, 2022. 292 с.
9. Історія української культури (1991–2023) : ілюстр. хрестоматія : у 3 ч./ за заг. ред. проф. Ю. С. Сабадаш. Ч.3. Київ : Ліра-К, 2023. 320 с.
10. Людина на війні: український соціум через призму Першої та Другої світових воєн: історичні нариси / відп. ред. О. П. Реєнт ; авт. кол. : І. С. Азарх, Т. В. Заболотна, О. Є. Лисенко, В. І. Милько, О. П. Реєнт, В. В. Шевченко. Київ : Інститут історії України, 2021. 631 с.
11. Макарець С. В. Полтавське земське ремісниче училище як осередок професійної освіти Полтавської губернії наприкінці XIX – на початку XX ст. *Актуальні питання у сучасній науці.* 2024. №8(26). С. 1196–1206. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-8(26)-1196-1206
12. Макарець С. В. Українські досвітки: інтерпретація у публічному дискурсі 1920-х років. *Актуальні питання у сучасній науці.* 2025. № 9(39). С. 912–926. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-9(39)-912-926
13. Мороз П. В. , Мороз І. В., Власов В. С. Історія України в джерелах : практикум. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 564 с.
14. Приходько С. М., Ільченко А. М., Макарець С. В. Політична система України у контексті багатокомпонентних класифікацій. *Politicus.* 2021. № 5. С. 65–70. DOI: https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.11
15. Приходько С. М., Макарець С. В. Історичні витоки українського політичного мислення: Іван Франко. *Вісник науки та освіти.* 2025. № 7(37). С. 2207–2220. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7(37)-2207-2220
16. Ричка В. М. Війна пам'ятей. Змагання за спадщину Київської Русі. Київ : Парлам. вид-во, 2021. 416 с.
17. Станіславська К. Мистецькі форми сучасної видовищної культури. Київ : Стилос, 2020. 272 с.
18. Україна в цивілізаційних потоках ранньої модерності. Київ : Академперіодика, 2024. 815 с.
19. Українське століття (1921–2021): витоки, уроки, перспективи державотворення : нариси / відп. ред. В. Смолій ; наук. конс. Г. Боряк ; авт. кол. : Т. Водотика, В. Головко, С. Кульчицький, Л. Якубова. Київ : ТОВ «Видавництво Кліо», 2021. 560 с.
20. Українське суспільство в 1960–1980-х рр. Історичні нариси : кол. монографія / відп. ред. В. Даниленко ; упоряд. : В. Крупина, М. Смольніцька. Київ : Інститут історії України, 2021. 959 с.
21. Чухліб Т. Гетьмани України: військо, політика, держава. Київ : Арій, 2021. 352 с.
22. Шандра В., Аркуша О. Україна в XIX столітті: людність та імперії. Київ : Академперіодика, 2022. 436 с.
23. Шлях з первісності у цивілізацію. Українські шати середньовіччя. Київ : Академперіодика, 2023. 658 с.
24. Якименко М. А., Макарець С. В., Краснікова О. М. Сільське господарство Лівобережної України в умовах аграрних реформ 1861–1917 років : монографія. Полтава : ПП «Астрая», 2020. 250 с.
25. Makarets S., Kavylin O. The Role of the Local Self-government in the Development of the Education System of Ukraine (at the end of the 20th – the beginning of the 21st centuries). *East European Historical Bulletin.* 2024. Issue 33. P. 212–226. DOI: https://doi.org/10.24919/2519-058X.33.317475

Інформаційні ресурси

1. Ізборник: Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації : електронна бібліотека давньої української літератури. URL: http://surl.li/liqfk
2. Сайт Інституту історії України НАН України. URL: http://surl.li/liqhl
3. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: http://surl.li/kwaxt
4. Сайт Українського інституту національної пам’яті. URL: http://surl.li/liqji